

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

26 päivänä helmikuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Turvapaikka — Direktiivi 2004/83/EY — 9 artiklan 2 kohdan b, c ja e alakohta — Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi koskevat vähimmäisvaatimukset — Pakolaisaseman myöntäminen — Vainoksi katsottavat teot — Rangaistusseuraamukset Yhdysvaltojen asevoimien jäsenelle, joka on kieltäytynyt palvelemasta Irakissa

Asiassa C-472/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bayerisches Verwaltungsgericht München (Saksa) on esittänyt 20.8.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.9.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Andre Lawrence Shepherd

vastaa

Saksan valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta, varapresidentti K. Lenaerts, joka hoitaa toisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari), A. Arabadjiev ja J. L. da Cruz Vilaça,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.6.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Andre Lawrence Shepherd, edustajanaan Rechtsanwalt R. Marx,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, A. Wiedmann ja K. Petersen,
- Kreikan hallitus, asiamiehenään M. Michelogiannaki,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja B. Koopman,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään M. Holt, avustajanaan barrister S. Fatima,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja W. Bogensberger,
kuultuaan julkisasiamiehen 11.11.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevasta vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/83/EY (EUVL L 304, s. 12 sekä oikaisu EUVL 2005, L 204, s. 24 ja EUVL 2011, L 278, s. 13) 9 artiklan 2 kohdan b, c ja e alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Yhdysvaltojen kansalainen Andre Lawrence Shepherd ja Saksan valtio ja jossa on kyse siitä, että Saksan valtio on kieltäytynyt myöntämästä Shepherdille pakolaisasemaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus

- 3 Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Genevessä 28.7.1951 (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954)) ja tuli voimaan 22.4.1954 (jäljempänä Geneven yleissopimus), sellaisena kuin sitä on täydennetty pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tehtiin New Yorkissa 31.1.1967 ja tuli voimaan 4.10.1967, 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan ”pakolaisella” tarkoitetaan jokaista henkilöä, jolla ”on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja [joka] on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan; tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne”.

Direktiivi 2004/83

- 4 Direktiivi 2004/83 sisältää seuraavat johdanto-osan perustelukappaleet:

”(1) Turvapaikka-asioita koskeva yhteinen politiikka, johon sisältyy yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä, on olennainen osa Euroopan unionin tavoitetta muodostaa asteittain vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuva alue, joka on avoin henkilöille, jotka olosuhteiden pakosta joutuvat oikeutetusti hakemaan suojelua [unionista].

--

(3) Geneven yleissopimus -- [on] pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi.

--

(6) Tämän direktiivin päätavoitteena on toisaalta varmistaa se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen ja toisaalta se, että nämä henkilöt saavat vähimmäistason mukaiset edut kaikissa jäsenvaltioissa.

--

(16) Olisi laadittava vähimmäisvaatimukset pakolaisaseman määrittelylle ja sisällölle ohjeeksi jäsenvaltioiden toimivaltaisille kansallisille elimille Geneven yleissopimuksen soveltamista varten.

(17) On tarpeen ottaa käyttöön yhteiset perusteet, joiden mukaisesti turvapaikanhakijoille myönnetään Geneven yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettu pakolaisasema.”

5 Direktiivin 2004/83 tavoitteena on sen 1 artiklan mukaan vahvistaa vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat yhtäältä niitä edellytyksiä, jotka kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden on täytettävä kansainvälisen suojelun saamiseksi, ja toisaalta myönnetyn suojelun sisältöä.

6 Kyseisen direktiivin 2 artiklan c alakohdan mukaan ”pakolaisella” tarkoitetaan tuossa direktiivissä ”kolmannen maan kansalaista, jolla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi ja joka oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan – –”.

7 Mainitun direktiivin 4 artiklassa määritellään edellytykset, joiden nojalla on arvioitava niitä asiaan vaikuttavia tosiseikkoja ja olosuhteita, jotka hakijan on esitettävä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa perusteiksi. Kyseisen artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti, ja se käsittää:

a) kaikki alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat, mukaan luettuina alkuperämaan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan;

b) hakijan esittämät asiaan vaikuttavat lausumat ja asiakirjat, mukaan luettuina tiedot siitä, onko hakija joutunut tai voiko hän joutua vainotuksi – –

c) hakijan asema ja henkilökohtaiset olosuhteet, kuten tausta, sukupuoli ja ikä, jotta voidaan arvioida, onko hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden perusteella niitä tekoja, joiden kohteeksi hakija on joutunut tai voisi joutua, pidettävä vainona tai vakavana häirtana;

--”

8 Saman direktiivin 9 artiklan, jonka otsikko on ”Vainoksi katsottavat teot”, 1 ja 2 kohdan mukaan kyseisillä teoilla tarkoitetaan seuraavaa:

”1. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettujen vainoksi katsottavien tekojen on oltava:

a) laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi niin vakavia, että ne muodostavat vakavan loukkauksen ihmisten perusoikeuksia vastaan ja erityisesti niitä oikeuksia vastaan, joista ei voida poiketa [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen] 15 artiklan 2 [kappaleen] nojalla; tai

b) kertymä erilaisia toimenpiteitä, joihin kuuluu ihmisoikeusloukkauksia, ja joka on riittävän vakava vaikuttaakseen yksilöön a alakohdassa tarkoitettua vastaavalla tavalla.

2. Edellä 1 kohdan nojalla vainoksi katsottavat teot voivat olla muun muassa seuraavia:

--

- b) oikeudelliset, hallinnolliset ja poliisin toimintaan ja/tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla;
- c) kohtuuton tai syrjivä syytteeseen paneminen tai rankaiseminen;

--

- e) syytteeseen paneminen tai rankaiseminen sen johdosta, että henkilö kieltäytyy asepalveluksesta selkkauksessa, jossa asepalveluksen suorittaminen sisältäisi 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin poissulkemislausekkeisiin kuuluvia rikoksia tai tekoja;

--”

- 9 Direktiivin 2004/83 9 artiklan 3 kohdan mukaan sen 10 artiklassa mainittujen vainon syiden ja vainoksi katsottavien tekojen välillä on oltava yhteys.
- 10 Mainitun direktiivin 12 artiklan, jonka otsikko on ”Poissulkeminen”, 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos on vakavaa aiheutta epäillä, että hän on:

- a) tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmisyyttä vastaan siten kuin nämä rikokset on määritelty asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa;
- b) tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen turvapaikkamaan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena; tällä tarkoitetaan pakolaisaseman myöntämiseen perustuvan oleskeluluvan myöntämishetkeä. Erityisen raa’at teot voidaan luokitella törkeiksi muiksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät;
- c) syyllistynyt Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan johdanto-osassa sekä 1 ja 2 artiklassa esitetyn mukaisesti.

3. Edellä 2 kohdan säännöksiä sovelletaan henkilöihin, jotka yllyttävät siinä mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen.”

- 11 Saman direktiivin 2004/83 13 artiklan mukaan jäsenvaltion on myönnettävä pakolaisasema hakijalle, jos tämä täyttää muun muassa direktiivin 9 ja 10 artiklassa säädetty edellytykset.

Saksan oikeus

- 12 Turvapaikkamenettelystä 27.7.1993 annetun lain (Asylverfahrensgesetz, BGBl. 1993 I, s. 1361), sellaisena kuin se on 2.9.2008 julkaistussa muodossaan (BGBl. 2008 I, s. 1798; jäljempänä AsylVfG), johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuim viittaa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Ulkomaalaista pidetään [Geneven] yleissopimuksessa tarkoitettuna pakolaisena, kun häneen kohdistuu ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja integraatiosta liittovaltion alueella 30.7.2004 annetun lain (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im

Bundesgebiet; BGBl. 2004 I, s. 1950; jäljempänä Aufenthaltsgesetz) 60 §:n 1 momentissa tarkoitettuja uhkia siinä valtiossa, jonka kansalainen hän on tai joka oli – jos hän on kansalaisuudeton henkilö – hänen entinen pysyvä asuinmaansa.

2. Ulkomaalainen ei ole 1 momentissa tarkoitettu pakolainen, jos on vakavaa aihetta epäillä, että hän on

- 1) tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmisyyttä vastaan siten kuin nämä rikokset on määritelty asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa
- 2) tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen liittotasavallan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena ja varsinkin erityisen raa'an teon, vaikka sillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät, tai
- 3) toiminut Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaisesti.

Ensimmäistä virkettä sovelletaan myös ulkomaalaisiin, jotka yllyttävät siinä mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen.”

13 Aufenthaltsgesetzin, sellaisena kuin se on julkaistuna 25.2.2008 (BGBl. 2008 I, s. 162), 60 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. [Geneven] yleissopimuksen – – mukaisesti ulkomaalaista ei saa poistaa maasta sellaiseen maahan, jossa hänen henkensä tai vapautensa on uhattuna hänen rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, tiettyyn sosiaaliseen ryhmään kuulumisen tai hänen poliittisten mielipiteidensä johdosta. – – Ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua vainoa voi harjoittaa

- a) valtio
- b) valtiota tai valtion alueen olennaisia osia valvovat puolueet tai järjestöt tai
- c) muut kuin valtiolliset toimijat, jos edellä a ja b kohdassa mainittujen toimijoiden, kansainväliset järjestöt mukaan luettuina, osalta on selvää, etteivät ne voi tai etteivät ne halua tarjota suojelua vainoa vastaan, riippumatta siitä, onko maassa valtiovaltaa vai ei,

jollei vainoa ole mahdollista paeta maan sisällä.

Jotta voidaan määrittää, onko kyse ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua vainosta, on sovellettava täydentävästi direktiivin 2004/83 4 artiklan 4 kohtaa ja 7–10 artiklaa – –. Jos ulkomaalainen vetoaa tähän momenttiin perustuvaan maastapoistamiskieltoon, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [liittotasavallan maahanmuutto- ja pakolaisvirasto] – – määrittää turvapaikkamenettelyssä, ovatko ensimmäisessä virkkeessä asetetut edellytykset täyttyneet ja onko ulkomaalaiselle myönnettävä pakolaisasema. Bundesamt für Migration und Flüchtlingen päätös voidaan riitauttaa ainoastaan [AsylVfG]:n säännösten mukaisesti.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Shepherd, joka on Amerikan yhdysvaltojen kansalainen, pestautui maassaan vuoden 2003 joulukuussa Yhdysvaltojen armeijan joukkojen palvelukseen viidentoista kuukauden ajaksi. Hänet koulutettiin helikopterien huoltomekaanikoksi, ja hän sai vuoden 2004 syyskuussa komennuksen Katterbachissa (Saksa) sijaitsevaan ilmatukipataljoonaan. Hänen yksikkönsä oli jo tuolloin mukana Irakissa, joten hänkin sai siirron lähellä Tikritia (Irak) sijaitsevalle Speicherin leirille.

- 15 Shepherd työskenteli vuoden 2004 syyskuun ja vuoden 2005 helmikuun välisenä aikana helikopterien huollossa, eikä hän osallistunut suoraan sotilasoperaatioihin tai taisteluihin.
- 16 Hänen yksikkönsä palasi vuoden 2005 helmikuussa Saksaan. Hän pidensi sopimuksensa voimassaoloaikaa.
- 17 Shepherd komennettiin 1.4.2007 palaamaan jälleen Irakiin. Ennen Saksasta lähtöään hän poistui armeijasta 11.4.2007, koska hän katsoi, ettei hänen pitä enää osallistua Irakissa sotaan, jota hän piti lainvastaisena, eikä sotarikoksiin, joihin Irakissa hänen mielestään syyllistyttiin. Hän majoittui tuttavansa luokse siihen saakka, kunnes jätti turvapaikkahakemuksensa vuoden 2008 elokuussa Saksan toimivaltaisille viranomaisille. Shepherd väitti hakemuksensa tueksi lähinnä, että häntä uhkaa syytteen paneminen, koska hän oli kieltäytynyt suorittamasta asepalvelustaan Irakissa, ja että koska sotilaskarkuruus on amerikkalaisittain katsottuna hyvin vakava rikos, se vaikuttaa hänen elämäänsä siten, että hän joutuu maassaan yhteiskunnallisen hyljeksinnän kohteeksi.
- 18 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge hylkäsi turvapaikkahakemuksen 31.3.2011 tekemällään päätöksellä.
- 19 Shepherd vaati, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kumoaa kyseisen päätöksen ja määrää, että hänelle myönnetään pakolaisasema. Hän nojautui AsylVfG:n 3 §:n 1 ja 4 momentin säännöksiin yhdessä Aufenthaltsgesetzin 60 §:n 1 momentin säännösten kanssa.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mielestä sen kysymyksen lisäksi, joutuuko hakija tulevaisuudessa alkuperämaassaan vainotuksi karkuruutensa johdosta, on erityisesti selvittävä, missä laajuudessa asevoimien jäsenen on osallistuttava sotilasoperaatioihin, jotta hänen karkuruudestaan määrättäviä seuraamuksia voidaan pitää direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettuina ”vainoiksi katsottavina tekoina”, koska kyseisessä säännöksessä olevaa ilmaisua ”asepalveluksen suorittaminen[, joka sisältää] 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin poissulkemislausekkeisiin kuuluvia rikoksia tai tekoja”, ei ole selkeästi määritelty.
- 21 Tässä tilanteessa Bayerisches Verwaltungsgericht München lykkäsi asian käsittelyä ja esitti unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaa tulkittava siten, että siinä myönnettävän suojan piiriin kuuluvat ainoastaan henkilöt, joiden asepalveluksen konkreettinen tehtävänkuva sisältää välittömän osallistumisen taisteluihin eli aseellisiin operaatioihin tai joilla on käskyvalta tällaisten operaatioiden toteuttamisessa (vaihtoehto 1), vai kuuluvatko mainitun suojan piiriin myös muut asevoimien jäsenet, joiden tehtävänkuva koostuu ainoastaan logistisen ja teknisen tuen antamisesta yksikölle, ei sisällä varsinaista osallistumista taisteluihin ja vaikuttaa varsinaisiin taisteluihin ainoastaan välillisesti (vaihtoehto 2)?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan vaihtoehdon 2 mukaisesti:

Onko direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaa tulkittava siten, että asepalveluksen suorittaminen (kansainvälisessä tai maan sisäisessä) selkkauksessa tuo mukanaan tai edellyttää ensisijaisesti tai järjestelmällisesti direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen rikosten tai tekojen tekemistä (vaihtoehto 1), vai riittääkö, että turvapaikanhakija osoittaa, että asevoimat, joihin hän kuuluu, ovat tehneet toimialueella, jonne ne on komennettu, yksittäisiä direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja rikoksia joko siksi, että yksittäiset toimintakäskyt ovat osoittautuneet mainitulla tavalla rikollisiksi, tai siksi, että yksittäiset henkilöt ovat syyllistyneet ylilyönteihin (vaihtoehto 2)?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan vaihtoehdon 2 mukaisesti:

Myönnetäänkö pakolaissuoja ainoastaan siinä tapauksessa, että voidaan pitää huomattavan todennäköisenä – eikä siitä ole järkevää epäilyä – että kansainvälistä humanitääristä oikeutta rikotaan myös tulevaisuudessa, vai riittääkö suojan myöntämiseksi se, että turvapaikanhakija esittää tosiseikkoja, jotka osoittavat, että kyseisessä selkkauksessa tehdään (väistämättä tai todennäköisesti) tällaisia rikoksia, minkä vuoksi hän saattaa joutua mukaan tällaiseen toimintaan?

4) Sulkeeko direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan perustuvan pakolaissuojan pois se, etteivät sota-oikeudet hyväksy humanitäärisen kansainvälisen oikeuden rikkomista tai pitävät sitä rangaistavana, vai onko tällä seikalla lainkaan merkitystä?

Edellytetäänkö jopa, että Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa on aloitettu rikosoikeudellinen menettely?

5) Sulkeeko pakolaissuojan pois se, että kansainvälinen yhteisö hyväksyy asevoimien lähettämisen tietyille alueille tai alueen miehittämisen tai että tämä perustuu YK:n turvallisuusneuvoston valtuutukseen?

6) Edellyttääkö pakolaissuojan myöntäminen direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan nojalla, että turvapaikanhakija voidaan asepalveluksensa suorittamisen vuoksi tuomita Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön perusteella (vaihtoehto 1), vai myönnetäänkö pakolaissuoja jo ennen kuin tämä raja ylitetään eli tilanteessa, jossa turvapaikanhakijan ei tarvitse pelätä rikosoikeudellista syytteenpanoa mutta jossa hän ei kuitenkaan voi suorittaa asepalvelusta omantunnonsyiden perusteella (vaihtoehto 2)?

7) Jos kuudenteen kysymykseen vastataan vaihtoehdon 2 mukaisesti:

Sulkeeko edellä mainituissa säännöksissä tarkoitetun pakolaissuojan pois se, ettei turvapaikanhakija ole hyödyntänyt mahdollisuutta panna vireille tavanomainen menettely asepalveluksesta kieltäytymiseksi, vaikka hän olisi voinut niin tehdä, vai voidaanko pakolaissuoja myöntää myös silloin, kun hän on tehnyt päätöksen omantunnonsyiden perusteella?

8) Merkitseekö asevoimista erottaminen kunniantoman menettelyn vuoksi, vankeusrangaistuksen määrääminen ja siihen liittyvä yhteiskunnallinen hyljeksintä ja epäsuotuisaan asemaan joutuminen direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettua vainoksi katsottavaa tekoa?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 22 Ensimmäiseksi on huomautettava, että direktiivin 2004/83 johdanto-osan 3, 16 ja 17 perustelukappaleesta ilmenee, että Geneven yleissopimus on pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi ja että kyseisessä direktiivissä olevat säännökset, jotka koskevat pakolaisaseman myöntämisen edellytyksiä ja sen sisältöä, on annettu, jotta jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia autettaisiin soveltamaan kyseistä yleissopimusta yhteisten käsitteiden ja perusteiden mukaisesti (tuomio X ym., C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 23 Direktiivin 2004/83 säännöksiä on näin ollen tulkittava sen systematiikan ja tarkoituksen valossa sekä niin, että Geneven yleissopimusta ja muita SEUT 78 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja asioita koskevia sopimuksia noudatetaan. Kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenee, tässä tulkinnassa on myös kunnioitettava Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia (tuomio X ym., EU:C:2013:720, 40 kohta).
- 24 Toiseksi on muistutettava, että direktiivin 2004/83 2 artiklan c alakohdan mukaan pakolaisena pidetään muun muassa kansalaisuusmaansa ulkopuolella oleskelevaa kolmannen maan kansalaista, ”jolla on perusteltua aiheita pelätä joutuvansa vainotuksi”rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi ja joka on kykenemätön tai ”sellaisen pelon johdosta” haluton turvautumaan sanotun maan ”suojaan”. Mainitun kansalaisen on täten koettava alkuperämaassaan vallitsevien olosuhteiden johdosta pelkoa, joka perustuu siihen, että häneen kohdistuu vainoa ainakin yhdestä kyseisessä direktiivissä ja Geneven yleissopimuksessa mainituista viidestä syystä (tuomio Salahadin Abdulla ym., C-175/08, C-176/08, C-178/08 ja C-179/08, EU:C:2010:105, 56 ja 57 kohta).
- 25 Kolmanneksi on muistutettava, että direktiivin 2004/83 9 artiklassa määritellään seikat, joiden nojalla tekoja voidaan pitää Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuna vainona. Tältä osin kyseisen direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että kyseessä olevien tekojen on oltava laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi niin vakavia, että ne muodostavat vakavan loukkauksen ihmisten perusoikeuksia vastaan, erityisesti niitä ehdottomia oikeuksia vastaan, joista ei voida poiketa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 15 artiklan 2 kappaleen nojalla. Mainitun direktiivin 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa täsmennetään lisäksi, että vainoksi on katsottava myös sellainen kertymä erilaisia toimenpiteitä – joihin kuuluu ihmisoikeusloukkauksia –, joka on riittävän vakava vaikuttaakseen yksilöön saman direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua vastaavalla tavalla. Näistä säännöksistä ilmenee, että perusoikeuksien loukkauksessa voi olla kyse Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettua vainosta vain, jos se on riittävän vakava (tuomio X ym., EU:C:2013:720, 51–53 kohta).
- 26 Neljänneksi on korostettava, että direktiivin 2004/83 4 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdan mukaan on niin, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tapauskohtainen arviointi käsittää kaikki alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat, hakijan esittämät asiaan vaikuttavat lausumat ja asiakirjat sekä hakijan aseman ja henkilökohtaiset olosuhteet.
- 27 Direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksiä, sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien on niihin viitannut seitsemässä ensimmäisessä kysymyksessään, ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kahdeksannessa kysymyksessään tarkoittamia 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännöksiä on tulkittava näiden seikkojen valossa.
- 28 Tältä kannalta katsoen on myös huomautettava, että direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan mukaan ”1 kohdan nojalla vainoksi katsottavat teot voivat olla muun muassa seuraavia: – b) oikeudelliset, hallinnolliset ja poliisin toimintaan ja/tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla; c) kohtuuton tai syrjivä syytteesen paneminen tai rankaiseminen; – e) syytteesen paneminen tai rankaiseminen sen johdosta, että henkilö kieltäytyy asepalveluksesta selkkauksessa, jossa asepalveluksen suorittaminen sisältäisi 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin poissulkemislausekkeisiin kuuluvia rikoksia tai tekoja”.
- 29 Direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdasta on lisäksi todettava, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 39–43 kohdassa huomauttanut – pääasian asiayhteydessä on yksinomaan merkitystä viittauksella kyseisen kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin ”sotarikoksiin”.

Ensimmäisestä seitsemänten kysymys

- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näillä kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, lähinnä, onko direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksiä tulkittava siten, että tietyillä olosuhteilla, jotka liittyvät erityisesti asianomaisen asevoimien jäsenen hoitamien tehtävien luonteeseen, hänen asepalveluksesta kieltäytymisensä luonteeseen, kyseessä olevan selkkauksen luonteeseen ja niiden rikosten luonteeseen, joita selkkauksen väitetään sisältävän, on ratkaiseva vaikutus arvioinnissa, joka kansallisten viranomaisten on tehtävä tarkastaakseen, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilanne kyseisten säännösten soveltamisalaan.
- 31 Ennen kuin tällaisten olosuhteiden vaikutusta ryhdytään siis arvioimaan, on korostettava yhtäältä, ettei ole kiistetty, etteikö pakolaisasemaa pääasiassa hakevaa kansalaista uhkasi hänen alkuperämaassaan syytteeseen paneminen ja rankaiseminen sen johdosta, että hän on kieltäytynyt asepalveluksestaan selkkauksen aikana. Nyt käsiteltävinä olevat kysymykset eivät siis koske – kuten myös ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee – vainon syitä, sellaisina kuin niistä säädetään direktiivin 2004/83 10 artiklassa, vaan yksinomaan niitä olosuhteita, joista on oltava kyse, jotta kyseistä syytteeseen panemista ja rankaisemista voidaan pitää tuon direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohdassa mainitun kaltaisena ”vainoksi katsottavana tekona”.
- 32 Toisaalta on huomautettava, että direktiivin 2004/83 tavoitteena on, kuten sen johdanto-osan ensimmäisestä ja kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee, yksilöidä henkilöt, jotka olosuhteiden pakosta tarvitsevat todellisuudessa ja oikeutetusti kansainvälistä suojelua unionissa. Kyseisen direktiivin asiayhteys on ennen kaikkea humanitäärinen (ks. vastaavasti tuomio B ja D, C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, 93 kohta).
- 33 Tässä yhteydessä on todettava, ettei direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksissä ole – siltä osin kuin ne koskevat kieltäytymistä asepalveluksesta selkkauksessa, jossa asepalveluksen suorittaminen sisältäisi sotarikoksia – mitään rajoitusta niiden henkilöiden osalta, joita asepalvelus koskee. On siis myönnettävä, että kun unionin lainsäätäjät antoi kyseiset säännökset, sen tarkoituksena ei ollut rajoittaa niiden soveltamista tiettyihin asepalvelusta suorittaviin henkilöihin riippuen muun muassa heidän sotilasarvostaan, heidän palvelukseen ottamisensa edellytyksistä tai heidän harjoittamiensa toimintojen luonteesta. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa korostanut, kyseiset säännökset kattavat koko asevoimien henkilöstön, johon kuuluu siis myös logistiikka- tai tukihenkilöstö.
- 34 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 32 kohdassa mieliin palautettu direktiivin 2004/83 tavoite, joka on yksilöidä henkilöt, jotka olosuhteiden pakosta tarvitsevat todellisuudessa ja oikeutetusti kansainvälistä suojelua unionissa, asevoimien henkilöstöön kuulumisen muodostaa kuitenkin välttämättömän vaikei riittävää edellytystä kyseisen direktiivin 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan sisältyvän suojelun saamiselle.
- 35 Siltä osin kuin ensimmäiseksi on kyse direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan soveltamisedellytyksistä, on aluksi huomautettava, että kyseisessä säännöksessä on kyse selkkauksesta. Tästä seuraa, ettei tällaisen selkkauksen ulkopuolella mikä tahansa asepalveluksesta kieltäytyminen voi perustelustaan riippumatta kuulua mainitun säännöksen soveltamisalaan. Olosuhteiden, joiden vaikutusta unionin tuomioistuinta on pyydetty arvioimaan kyseisen soveltamisalan rajoittamiseksi, on siis liityttävä suoraan määrättyyn selkkaukseen.
- 36 Toiseksi on todettava direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan itse sanamuodosta ilmenevän, että juuri asepalveluksen suorittaminen sinällään sisältäisi sotarikoksia. Kyseinen säännös ei koske pelkästään tilannetta, jossa hakija joutuisi henkilökohtaisesti tekemään tällaisia rikoksia.

- 37 Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut, että huomioon otetaan objektiivisesti se yleinen asiayhteys, jossa asepalvelus suoritetaan. Tilanteita, joissa hakija osallistuu vain välillisesti tällaisten rikosten tekemiseen, koska hän muun muassa ei kuulu taistelujoukkoihin vaan työskentelee esimerkiksi logistiikka- tai tukiyksikössä, ei siis ole lähtökohtaisesti suljettu pois. Tämän johdosta se, ettei asianomaista voida siitä syystä, että kyseinen osallistuminen on pelkästään välillistä, panna henkilökohtaisesti syytteeseen rikosoikeudessa vahvistettujen perusteiden nojalla eikä etenkin Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, ei voi olla esteenä direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan perustuvalla suojelulle.
- 38 Vaikka kansainvälistä suojelua ei ole varattu ainoastaan niille, jotka voisivat henkilökohtaisesti joutua tekemään sotarikoksiksi luonnehdittuja tekoja, kuten muun muassa taistelujoukoille, kyseinen suojelu voidaan kuitenkin ulottaa koskemaan ainoastaan niitä muita henkilöitä, jotka tehtäviään hoitaessaan voisivat riittävän suoraan ja kohtuullisen todennäköisesti joutua osallistumaan tällaisiin tekoihin.
- 39 Kolmanneksi on todettava, että direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan tarkoituksena on suojella hakijaa, joka vastustaa asepalvelusta, koska hän ei halua joutua tekemään tulevaisuudessa sellaisia tekoja, joita kyseisen direktiivin 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetaan. Asianomainen voi näin ollen nojautua ainoastaan tällaisten tekojen tapahtumisen todennäköisyyteen. Tästä seuraa, että noiden mainitun direktiivin säännösten ei voida tulkita kattavan yksinomaan tilanteita, joissa on osoitettu, että yksikkö, johon hakija kuuluu, on jo syyllistynyt sotarikoksiin. Ei voida myöskään edellyttää, että Kansainvälinen rikostuomioistuin on jo määrännyt seuraamuksen kyseisen yksikön teoista, jos oletetaan, että sillä on toimivalta käsiteltävässä asiassa.
- 40 Neljänneksi ja viimeiseksi on todettava, että vaikka sen tosiseikkojen arvioinnin yhteydessä, joka direktiivin 2004/83 4 artiklan 3 kohdan mukaan yksinomaan kansallisten viranomaisten on tuomioistuimien valvonnassa tehtävä kyseessä olevan asepalvelustilanteen luonnehtimiseksi, tietyt tapahtumat, kuten muun muassa sen yksikön aikaisempi käyttäytyminen, johon hakija kuuluu, tai kyseisen yksikön jäsenten osalta annetut rikostuomiot, voivat muodostaa yhden niistä seikoista, joiden johdosta on todennäköistä, että kyseinen yksikkö syyllistyy uusiin sotarikoksiin, kyseisiä tapahtumia ei kuitenkaan voida yksinään pitää automaattisesti silloin, kun pakolaisaseman hakija vetoaa palvelusta kieltäytymiseen, osoituksena siitä, että tällaisten rikosten tekeminen on todennäköistä. Arviointi, joka kansallisten viranomaisten on näin tehtävä, voi tätä taustaa vasten perustua vain selvityskokonaisuuteen, jonka nojalla yksin voidaan osoittaa ottamalla huomioon kaikki kyseessä olevat olosuhteet, että kyseisen asepalvelustilanteen johdosta tällaisten tekojen tapahtuminen on todennäköistä.
- 41 Siltä osin kuin toiseksi on kyse siitä, mitä merkitystä on annettava sille, että asianomainen valtio ryhtyy toimenpiteisiin sotarikosten johdosta, tai sille, että aseellinen väliintulo perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutukseen tai kansainvälisen yhteisön yksimielisyyteen, on korostettava yhtäältä, että aseellinen väliintulo, johon ryhdytään mainitun turvallisuusneuvoston päätöslauselman perusteella, tarjoaa lähtökohtaisesti kaikki takeet siitä, että sen yhteydessä ei syyllistyä sotarikoksiin, ja että sama koskee lähtökohtaisesti operaatiota, josta päästään kansainväliseen yksimielisyyteen. Vaikkei näin ollen ole koskaan mahdollista sulkea pois sitä, että sotaoperaatioiden yhteydessä syyllistytään jopa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden vastaisiin tekoihin, huomioon on otettava se, että aseellinen väliintulo tapahtuu tällaista taustaa vasten.
- 42 Toisaalta on korostettava, että direktiivin 2004/83 4 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan tällaista merkitystä on annettava myös sille, että operaatioita johtava valtio tai valtiot ryhtyvät toimenpiteisiin sotarikosten johdosta. Se seikka, että kyseisten valtioiden oikeusjärjestyksessä on lainsäädäntöä, jossa sotarikoksista määrätään seuraamus, ja niihin kuuluu tuomioistuuksia, jotka varmistavat sen, että sotarikosten johdosta ryhdytään tehokkaisiin syytetoimenpiteisiin, merkitsee sitä, ettei näkemys, jonka mukaan joku kyseisten valtioiden asevoimien jäsenistä voisi joutua syyllistymään tällaisiin rikoksiin, ole kovin uskottava, eikä kyseistä seikkaa voida tämän johdosta jättää missään tapauksessa ottamatta huomioon.

- 43 Tästä seuraa, että tällaisessa tilanteessa sen, joka pyrkii saamaan pakolaisaseman direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan nojalla, on osoitettava riittävän uskottavasti, että yksikkö, johon hän kuuluu, suorittaa sen tehtäväksi annettuja operaatioita tai on suorittanut niitä aikaisemmin sellaisissa olosuhteissa, että syyllistyminen kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen kaltaisiin toimiin on hyvin todennäköistä.
- 44 Kolmanneksi on todettava, että koska vainon, johon pakolaisaseman hakija vetoaa, on noiden direktiivin 2004/83 säännösten mukaan perustuttava hakijan asepalveluksesta kieltäytymiseen, kieltäytymisen on oltava ainoa keino, jolla hakija voi välttää osallistumasta väitettyihin sotarikoksiin. Tältä osin siinä arvioinnissa, joka kansallisten viranomaisten on tehtävä, on otettava direktiivin 2004/83 4 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan huomioon muun muassa se, että nyt käsiteltävässä tapauksessa mainittu hakija on paitsi ilmoittautunut vapaaehtoisesti sotajoukkojen palvelukseen, vaikka ne olivatkin jo mukana Irakin selkkauksessa, myös se, että hän on sen jälkeen, kun hän on oleskellut ensimmäistä kertaa kyseisten sotajoukkojen mukana Irakissa, jatkanut palvelussopimustaan mainituissa sotajoukoissa.
- 45 Tästä seuraa, että se ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen seitsemännessä kysymyksessään esittämä seikka, ettei pakolaisaseman hakija ole turvautunut menettelyyn, joka koskee asepalveluksesta kieltäytyjän aseman saamista omantunnonsyiden perusteella, sulkee pois direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan perustuvan suojelun, jollei mainittu hakija osoita, ettei hänen käytössään ollut hänen konkreettisessa tilanteessaan mitään tämän luonteista menettelyä.
- 46 Kaikkien näiden seikkojen perusteella ensimmäisestä seitsemänten kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksiä on tulkittava siten, että
- ne kattavat koko asevoimien henkilöstön, johon kuuluu myös logistiikka- tai tukihenkilöstö
 - ne koskevat tilannetta, jossa asepalveluksen suorittaminen itsessään sisältäisi määrättyssä selkkauksessa sotarikoksia, ja myös tilanteita, joissa pakolaisaseman hakija osallistuisi vain välillisesti tällaisten rikosten tekemiseen, koska hän antaisi tehtäviään hoitaessaan kohtuullisen todennäköisesti välttämätöntä tukea kyseisten rikosten valmistelulle tai täytäntöönpanolle
 - ne eivät koske yksinomaan tilanteita, joissa on osoitettu, että sotarikoksia on jo tehty tai ne voivat kuulua Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivallan piiriin, vaan myös tilanteita, joissa pakolaisaseman hakija voi osoittaa, että tällaisten rikosten tekeminen on erittäin todennäköistä
 - tosiseikkojen arvioinnin, joka yksinomaan kansallisten viranomaisten on tuomioistuimien valvonnassa tehtävä kyseessä olevan asepalvelustilanteen luonnehtimiseksi, on perustuttava selvityskokonaisuuteen, jolla voidaan kaikkien kyseessä olevien olosuhteiden – jotka käsittävät erityisesti alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat sekä hakijan aseman ja henkilökohtaiset olosuhteet – perusteella osoittaa, että asepalvelustilanteen johdosta väitettyjen sotarikosten tapahtuminen on uskottavaa
 - arvioinnissa, joka kansallisten viranomaisten on tehtävä, on otettava huomioon se, että aseelliseen väliintuloon on ryhdytty Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutuksen nojalla tai kansainvälisen yhteisön yksimielisyyden perusteella, ja se, että operaatioita johtava valtio tai valtiot ryhtyvät toimenpiteisiin sotarikosten johdosta, ja
 - asepalveluksesta kieltäytymisen on oltava ainoa keino, jolla pakolaisaseman hakija voi välttää osallistumasta väitettyihin sotarikoksiin, ja jos hakija ei ole turvautunut menettelyyn, joka koskee asepalveluksesta kieltäytyjän aseman saamista omantunnonsyiden perusteella, direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan perustuva suojeleminen on suljettu pois, jollei mainittu hakija osoita, ettei hänen käytössään ollut hänen konkreettisessa tilanteessaan mitään tämän luonteista menettelyä.

Kahdeksas kysymys

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kahdeksannella kysymyksellään, onko direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohtaa tulkittava siten, että toimenpiteet, jotka asevoimien jäsenen kohdistetaan hänen asepalveluksesta kieltäytymisensä johdosta ja joita ovat esimerkiksi vankeusrangaistuksen määrääminen, asevoimista erottaminen kunniantoman menettelyn vuoksi ja siihen liittyvä yhteiskunnallinen hyljeksintä ja epäsuotuisaan asemaan joutuminen, ovat niissä tarkoitettuja vainoksi katsottavia tekoja.
- 48 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on katsottava niiden seikkojen perusteella, jotka se on esittänyt aikaisempien kysymystensä tueksi, liittävän nyt käsiteltävän kysymyksen pelkästään siihen tilanteeseen, jossa pääasian kantajan hakemuksen tutkinnasta vastaavat kansalliset viranomaiset olisivat sitä mieltä, ettei asiassa ole osoitettu, että asepalvelus, josta hakija on kieltäytynyt, olisi sisältänyt sotarikoksia.
- 49 Tämän perusteella on aluksi korostettava, että direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännökset koskevat viranomaisten toteuttamia toimia, joiden syrjivyyden tai kohtuuttomuuden on kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan oltava riittävän vakavaa, kuten tämän tuomion 25 kohdassa on huomautettu, jotta niitä voidaan pitää Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettua vainoa merkitsevänä perusoikeuksien loukkauksena.
- 50 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 80 kohdassa korostanut, määritettäessä sitä, ovatko pääasian kantajan syytteeseen paneminen ja rankaiseminen hänen alkuperämaassaan sen johdosta, että hän on kieltäytynyt asepalveluksesta, kohtuutonta, on tarkastettava, ylitetäänkö näillä toimilla se, mikä on tarpeen, jotta asianomainen valtio voi käyttää legitiimiä oikeuttaan ylläpitää asevoimia.
- 51 Vaikka tämän tarpeen arviointi edellyttää, että huomioon otetaan sellaisia eriluonteisia, erityisesti poliittisia ja strategisia, tekijöitä, jotka ovat perustana kyseisen oikeuden ja sen käyttämisen edellytysten legitiimiydelle, minkään unionin tuomioistuimelle esitettyyn asiakirja-aineistoon sisältyvän seikan perusteella ei voida katsoa, että tällainen oikeus olisi kyseenalaistettava pääasian asiayhteydessä, eikä katsoa, ettei sen käyttäminen oikeuttaisi sitä, että asevoimien jäsenille, jotka aikovat vetäytyä palveluksesta, määrätään rangaistusseuraamuksia tai että heidät erotetaan tässä tapauksessa armeijasta.
- 52 Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että pääasian kantajalle voidaan määrätä sotilaskarkuruudesta 100 päivän–15 kuukauden pituinen vankeusrangaistus, jonka pituus voi olla enimmillään jopa viisi vuotta, unionin tuomioistuin ei voi minkään asiakirja-aineistoon sisältyvän seikan perusteella katsoa, että tällaisilla toimenpiteillä ylitettäisiin selvästi se, mikä on tarpeen, jotta asianomainen valtio voi käyttää legitiimiä oikeuttaan ylläpitää asevoimia.
- 53 Kansallisten viranomaisten on kuitenkin tutkittava tässä yhteydessä kaikki asiaan vaikuttavat tosiseikat, jotka koskevat maata, josta pakolaisaseman hakija tulee, ja näihin tosiseikkoihin kuuluvat, kuten direktiivin 2004/83 4 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään, kyseisen maan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan.
- 54 Tämän jälkeen kyseessä olevien toimien syrjivyyden valvonta edellyttäisi sen tarkastamista, voidaanko, kun otetaan huomioon asevoimien ylläpitämistä koskevan oikeuden legitiimiin käyttöön perustuvan lainsäädännön päämäärät, asepalveluksestaan kieltäytyvien asevoimien jäsenten tilanne rinnastaa muiden henkilöiden tilanteeseen, jotta voidaan selvittää, voidaanko ensiksi mainituille määrättyjä seuraamuksia pitää selvästi syrjivinä. Unionin tuomioistuimelle esitettyyn asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että nyt käsiteltävässä tapauksessa olisi kyse tällaisesta rinnastettavasta tilanteesta. Kansallisten viranomaisten on joka tapauksessa tarkastettava tämä seikka.

- 55 Lopuksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksessä mainittu ”siihen liittyvä yhteiskunnallinen hyljeksintä ja epäsuotuisaan asemaan joutuminen” ovat vain direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden, syytteen panemisen tai rankaisemisen seurauksia eikä niiden voida siis sinällään katsoa kuuluvan noihin toimenpiteisiin, syytteen panemiseen tai rankaisemiseen.
- 56 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella kahdeksanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännöksiä on tulkittava siten, että pääasiassa vallitsevan kaltaisissa olosuhteissa ei ole ilmeistä, että toimenpiteitä, jotka asevoimien jäsenen kohdistetaan hänen palveluksesta kieltäytymisensä johdosta ja joita ovat esimerkiksi vankeusrangaistuksen määrääminen tai armeijasta erottaminen, voitaisiin pitää siinä määrin kohtuuttomina tai syrjivinä, että ne kuuluvat kyseisissä säännöksissä tarkoitettuihin vainoksi katsottaviin tekoihin, kun otetaan huomioon se, että asianomainen valtio käyttää legitiimisti oikeuttaan ylläpitää asevoimia. Kansallisten viranomaisten on kuitenkin tarkastettava tämä seikka.

Oikeudenkäyntikulut

- 57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/83/EY 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksiä on tulkittava siten, että**
- **ne kattavat koko asevoimien henkilöstön, johon kuuluu myös logistiikka- tai tukihenkilöstö**
 - **ne koskevat tilannetta, jossa asepalveluksen suorittaminen itsessään sisältäisi määrättyssä selkkauksessa sotarikoksia, ja myös tilanteita, joissa pakolaisaseman hakija osallistuisi vain välillisesti tällaisten rikosten tekemiseen, koska hän antaisi tehtäviään hoitaessaan kohtuullisen todennäköisesti välttämätöntä tukea kyseisten rikosten valmistelulle tai täytäntöönpanolle**
 - **ne eivät koske yksinomaan tilanteita, joissa on osoitettu, että sotarikoksia on jo tehty tai ne voivat kuulua Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivallan piiriin, vaan myös tilanteita, joissa pakolaisaseman hakija voi osoittaa, että tällaisten rikosten tekeminen on erittäin todennäköistä**
 - **tosiseikkojen arvioinnin, joka yksinomaan kansallisten viranomaisten on tuomioistuimien valvonnassa tehtävä kyseessä olevan asepalvelustilanteen luonnehtimiseksi, on perustuttava selvityskokonaisuuteen, jolla voidaan kaikkien kyseessä olevien olosuhteiden – jotka käsittävät erityisesti alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat sekä hakijan aseman ja henkilökohtaiset olosuhteet – perusteella osoittaa, että asepalvelustilanteen johdosta väitettyjen sotarikosten tapahtuminen on uskottavaa**

- arvioinnissa, joka kansallisten viranomaisten on tehtävä, on otettava huomioon se, että aseelliseen väliintuloon on ryhdytty Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston valtuutuksen nojalla tai kansainvälisen yhteisön yksimielisyyden perusteella, ja se, että operaatioita johtava valtio tai valtiot ryhtyvät toimenpiteisiin sotarikosten johdosta, ja
 - asepalveluksesta kieltäytymisen on oltava ainoa keino, jolla pakolaisaseman hakija voi välttää osallistumasta väitettyihin sotarikoksiin, ja jos hakija ei ole turvautunut menettelyyn, joka koskee asepalveluksesta kieltäytyjän aseman saamista omantunnonsyiden perusteella, direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan e alakohtaan perustuva suojelu on suljettu pois, jollei mainittu hakija osoita, ettei hänen käytössään ollut hänen konkreettisessa tilanteessaan mitään tämän luonteista menettelyä.
- 2) Direktiivin 2004/83 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännöksiä on tulkittava siten, että pääasiassa vallitsevan kaltaisissa olosuhteissa ei ole ilmeistä, että toimenpiteitä, jotka asevoimien jäsenen kohdistetaan hänen palveluksesta kieltäytymisensä johdosta ja joita ovat esimerkiksi vankeusrangaistuksen määrääminen tai armeijasta erottaminen, voitaisiin pitää siinä määrin kohtuuttomina tai syrjivinä, että ne kuuluvat kyseisissä säännöksissä tarkoitettuihin vainoksi katsottaviin tekoihin, kun otetaan huomioon se, että asianomainen valtio käyttää legitiimisti oikeuttaan ylläpitää asevoimia. Kansallisten viranomaisten on kuitenkin tarkastettava tämä seikka.

Allekirjoitukset